

Podoby a funkce refrénu v římské lyrice do konce 1. století n.l.

Petra VALENTY

Předložená bakalářská práce je druhou, doplněnou a opravenou verzí textu odevzdaného v roce 2017. K přípravné fázi tedy platí, co jsem mohl napsat do posudku první verze:

Práce Petra Valenty na jeho diplomovém úkolu začala nadprůměrně: Student sám přišel s myšlenkou na téma, v diskusích byl ochoten svůj původní velmi ambiciózní záměr upravit a omezit tak, aby lépe odpovídal žánru bakalářské práce, sám si našel poměrně bohatou základní literaturu, ze které pak mohl po celou dobu psaní vycházet. Práce tak stojí na základě, který má potenciál i začínajícímu badateli poskytnout látku k samostatným a originálním závěrům.

Příprava této druhé verze trvala rok, tedy o něco déle, než bylo plánováno; během několika konzultací jsme mohli diskutovat nad dílčími otázkami, některé kapitoly jsem měl možnost číst v přepracované podobě, některé až v odevzdaném celku. Většina konkrétních výtek loňských posudků byla zapracována, za politováníhodné považuji, že v textu několik v posudcích explicitně zmíněných chyb zůstalo, což tentokrát není možné vysvětlit chvatem při dokončování:

- 7 (Seznam zkratk): Corpus Inscriptionum Latinarum
- 8/6: „Na co upozorňuje Poteat ...“
- gramatické chyby ve shodě podmětu s přísudkem, např. 19: „mocnosti zahubily / vyvolaly“, 25/83: „abychom slyšeli“
- 23: „homoioteleuton, s homoioteleutonem“
- 18, 23: chybějící čárky před „a to“
- *passim*: slovo „ekloga“ jako označení žánru či jednotlivé básně Vergiliových *Bukolik* se píše s malým písmenem (podobně i „idyla“)

Struktura práce, popsána v loňských posudcích, se nezměnila (nebylo to třeba), takže jen shrnuji, že je poměrně dobře zvolená, obsahuje i kapitoly přinášející výsledek z hlediska tématu negativní nebo minimální (nápisy, rané divadlo, elegici, Horatius, Ovidius...); ačkoli hlavním tématem je římská lyrika, autor do zkoumaného materiálu zařadil i neliterární texty (defixe, náhrobní a jiné nápisy) a jiné než lyrické žánry (epiku a drama). Nově je zaveden systém zkratk (str. 14), který vhodně klasifikuje sledovaný jev odděleně z hlediska formy (míry a podoby opakování) a funkce (umístění v textu) a který dává rozborům, které tvoří většinu textu práce, sjednocující základ. Jistá neohraničenost, vyplývající z ne úplné striktního rozlišování mezi refrény *stricto sensu*, lexikálními opakováními a jinými formami opakování (zejména metrickými), v textu zůstala, je ale menší než v první verzi.¹ Jazyk práce je uspokojivý, s občasnými neobvyklými formulacemi² a mírnou tendencí

---

¹ K tomu přispívají i občasné vágní formulace, které se vyhýbají přesnému označení logického vztahu mezi dvěma údaji, např. 18 „je zde i paralela“, 49 „pak je zde až Catullus“, případně nastolují gramatickou strukturu, která tomuto vztahu neodpovídá, např. 22: „opomineme-li diskusi..., nalezneme u Seneky ...“.

² Např. hned 4 (Abstrakt): (příklady refrénu budou) „dány v kontrast svým řeckým předlohám“; 24: had se plazí (ne „plíží“); 27: „elegické distichon nebylo ... chápáno příznivé“; 35: náznak čeho (nikoli „pro“); 45: mladší dramatici a 50: mladší básníci – je míněno „starší, dřívější“?; 34/106: proč je údaj o citování z elektronického zdroje uveden anglicky („Consulted online on 03 August 2017“)?; 56: „Básně refrémem – poměr obsahu“ atd.

k nadužívání cizích slov, případně i neologismů;³ překlepy nejsou časté;⁴ několik chyb se nicméně týká latiny a antických jmen.⁵

Výsledky rozborů jsou shrnuty v Závěru (str. 48-50). Autor v nich formuluje vlastní hypotézu (zejména v kontrastu k Burrisovým závěrům), že nakládání s refrémem v římské tradici je odlišné od podmínek v řecké literatuře a že se převážně zakládá na domácí tradici předliterárních forem. Řada argumentů tuto hypotézu potvrzuje, proti však mluví fakt, že v dochované literatuře najdeme formy, jež Petr Valenta nazývá refrény, až u Catulla, tedy autora, který z řeckých vzorů vycházel velmi těsně. Nejedná se tedy spíše o římskou modifikaci fenoménu převzatého z řecké literatury? Je to rozhodně zajímavá otázka, návrh řešení však zatím zůstává na rovině hypotézy, jež by vyžadovala potvrzení v rozsahu překračujícím rozměry bakalářské práce. I některé formulace v závěru, jak se mi zdá, dělají absolutnější dojem, než jak vyplývá z rozborů v předchozím textu.⁶ Práci uzavírají přílohy týkající se struktury a statistik celkového díla některých autorů.⁷

Konkrétní připomínky, případně náměty do diskuse:

- nejsem si jist, že v zařikáních můžeme mluvit o „formulích“ – přinejmenším ne v tom smyslu, jak zavedl Parry pro epiku
- 20: metrické schéma:
  - o nejsem si jist, že je správně (zejména kolem slova *prae*)
  - o tak, jak je zapsáno, nemá příliš jambický charakter (dva daktyly, spondej)
  - o i kdyby mělo, nepřipadá mi přesvědčivé, že by se jednalo o „formu opakování“
- 32: jak by vypadalo schéma hexametru, které by nijak neevokovalo kolovrat?
- 37: text zvaný „Donatus Auctus“ – *communis opinio* ho považuje za humanistickou interpolovanou verzi (viz např. Putnam, *The Vergilian Tradition...*, 2008, str. 345)
  - o + správná podoba autorova *praenomen*: Aelius
- 39: „Tvzení, že R vychází buď z orální tradice, nebo z vlivu helénismu, je zcela pravdivé“ – odkud to můžeme vědět? (mohla by to např. být imitace nějakého římského ztraceného díla)

Závěr: Práce Petra Valenty ve své druhé verzi odpovídá nárokům kladeným na bakalářskou práci, tudíž ji **doporučuji k obhajobě**. Vzhledem k historii jejího vzniku i k výše vytčeným kladům i záporům ji navrhuji hodnotit známkou **velmi dobře**.

V Berlíně 25. srpna 2018

Mgr. Martin Bažil, PhD.

---

³ Např. 27: penultimální, 28: pointizace.

⁴ Např. 40: Skutsche, 50: v delších básních.

⁵ Např. 34: *iuvenilia*, 37: *quaeritans*, 20/61 a 41/126: *Hadrumetum* (ne *-ntum*); 19: nechápu dvakrát zopakovanou závorku „(alqd alcui)“.

⁶ Např. 49: „V žánru milostné poezie vnímali R jako nevhodný prvek opakování; to se může jevit na jednu stranu zvláštní, neboť refrén často plní také intenzifikační funkci“; také stav dochování dramatu těžko umožňuje zobecnění.

⁷ U Obr. 2 není označen zdroj.